

**UCHWAŁA NR XXIII/238/2020
RADY GMINY PAWŁOWICE**

z dnia 15 grudnia 2020 r.

w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pawłowice na lata 2021 – 2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zmianami) w związku art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020r. poz.1876) oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii Komisji Działalności Społecznej

**Rada Gminy Pawłowice
uchwała**

§ 1. Przyjąć do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pawłowice na lata 2021 – 2025 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Pawłowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodniczący Rady

Damian Herman

Załącznik do Uchwały Nr XXIII/238/2020
Rady Gminy Pawłowice
z dnia 15 grudnia 2020 r.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Pawłowice na lata 2021- 2025

PAWŁOWICE 2020

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. RAMY PRAWNE	5
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY PAWŁOWICE	6
3.1. Położenie, podział administracyjny	6
3.2. Sytuacja demograficzna	8
4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY PAWŁOWICE	11
4.1. Ubóstwo	15
4.2. Niepełnosprawność, długotrwała choroba i seniorzy	17
4.3. Problemy związane z prawidłowym funkcjonowaniem rodzin z dziećmi	19
4.4. Problem uzależnień i przemocy	21
5. ANALIZA SWOT.....	24
6. MISJA, WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	27
7. CELE I DZIAŁANIA STRATEGICZNE	28
7.1. Cel strategiczny 1: Zmniejszenie rozmiarów ubóstwa	30
7.2. Cel strategiczny 2: Wsparcie rodzin zagrożonych dysfunkcjami	31
7.3. Cel strategiczny 3: System wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	32
7.4. Cel strategiczny 4: Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie	33
7.5. Cel strategiczny 5: Rozwój pomocy społecznej w gminie	34
8. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ	35
8.1. Ramy finansowe	35
8.2. Kluczowe wskaźniki strategii	36
9. WPROWADZANIE ZMIAN W STRATEGII	37
10. ZAKOŃCZENIE – MONITORING I EWALUACJA	38
11. SPISY	40
11.1. Spis tabel	40
11.2. Spis wykresów	41
11.3. Spis rysunków	41
11.4. Wykaz skrótów	41

1. WPROWADZENIE

Diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz określenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej w gminie. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2025 to przedstawiona w formie dokumentu koncepcja działań zmierzających do utworzenia trwałego systemu rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki, jak również działań ograniczających skutki zdiagnozowanych problemów społecznych. Zgodnie z aktualnym stanem prawnym strategia powinna zawierać w szczególności:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią, oraz określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2025 stanowi wieloletni dokument programowy określający główne cele i kierunki działań w ramach prowadzonej polityki społecznej, mający istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy Pawłowice.

2. RAMY PRAWNE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej przygotowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Poza wskazanym zapisem Strategia zgodna jest z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową oraz samorządową określone obowiązki.

Na treść i realizację Strategii mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich m.in:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY PAWŁOWICE

3.1. Położenie, podział administracyjny

Gmina Pawłowice jest gminą wiejską, położoną w powiecie pszczyńskim w południowej części województwa śląskiego. W aktualnym kształcie administracyjnym gmina funkcjonuje od 2 stycznia 1973 roku. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie katowickim, a od 1 stycznia 1999 r. gmina położona jest w województwie śląskim.

Województwo śląskie powstało w wyniku nowego podziału administracyjnego kraju wprowadzonego z dniem 1 stycznia 1999r. Reforma administracyjna przywróciła przedwojenną nazwę „województwo śląskie”.

Usytuowanie Gminy Pawłowice w najbardziej uprzemysłowionym i zurbanizowanym regionie w Polsce – subregionie centralnym województwa śląskiego, sprawia, że miejscowość jest interesującą alternatywą dla inwestorów i przedsiębiorców.

Gmina składa się z 8 sołectw: Warszowice, Krzyżowice, Golasowice, Jarząbkowice, Pielgrzymowice, Pniówek, Pawłowice i Osiedle Pawłowice. Centrum gminy znajduje się w sołectwie Pawłowice.

Pawłowice oraz miejscowości rozciągające się wokół nich kształtowało przez wieki ich strategiczne położenie geograficzne. Leżą one bowiem na skrzyżowaniu dwóch niezwykle ważnych szlaków komunikacyjnych wiodących na południe Europy (ku Bramie Morawskiej, do Czech, południowych Niemiec i Włoch) oraz na północ i wschód Polski. Dogodne położenie komunikacyjne umożliwia korzystne usytuowanie terenów inwestycyjnych, z przeznaczeniem na działalność usługową i produkcyjną. Teren gminy Pawłowice przecinają wszystkie kategorie dróg, które pozwalają na swobodne poruszanie się we wszystkich kierunkach i dobrą komunikację z pobliskimi miastami. Od strony wschodniej gmina sąsiaduje z powiatem pszczyńskim, na północy znajduje się powiat żorski, na południu - cieszyński, a na zachodzie - powiat jastrzębski. Położenie gminy bezpośrednio przy drodze krajowej dk 81 (długość odcinka - 11 km) prowadzącej w kierunku Wisły i Katowic umożliwia szybkie dotarcie do głównych szlaków komunikacyjnych naszego kraju. Na terenie gminy znajdują się również dwie drogi wojewódzkie (nr 933 - łącząca Pszczynę z miastem Jastrzębie Zdrój oraz nr 938, która biegnie w stronę Cieszyna i granicy państwa polskiego z Czechami). Pawłowice są więc jednym z ważniejszych na terenie województwa śląskiego węzłów komunikacyjnych, o dużym natężeniu ruchu tranzytowego.

Rysunek 1

Mapa gminy Pawłowice

Źródło: <https://www.google.pl/maps>

Głównym walorem gminy jest umiejętne połączenie nowoczesności z tradycjami rolniczo – wiejskimi. Gmina Pawłowice ma charakter przemysłowo - rolniczy, z przewagą w kierunku przemysłu. Tereny przeznaczone na działalność przemysłową i usługową to głównie środkowa i północna część gminy. Tutaj właśnie zlokalizowany jest największy zakład produkcyjny – Kopalnia Węgla Kamiennego „Pniówek” oraz Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna.

Celem gminy Pawłowice jest harmonijny rozwój gospodarczo-cywilizacyjny poprzez zróżnicowane osiągnięcie atrakcyjności ekonomicznej i infrastrukturalnej. Cel gminy wpisuje się tym samym w założenia strategiczne rozwoju gospodarczego województwa śląskiego, polegającego na wzroście gospodarczym i zwiększaniu zatrudnienia, rozwoju technologicznym, innowacyjności, restrukturyzacji i dywersyfikacji (różnicowaniu) działalności gospodarczej. Jednym z priorytetów jest szeroko pojęta promocja przedsiębiorczości, w związku z czym prowadzony jest szereg działań tworzących przyjazną atmosferę dla przedsiębiorców.

Warunkami sprzyjającymi rozwojowi przedsiębiorczości jest również korzystna sytuacja demograficzna oraz niski poziom przestępczości. Otwarta na zmiany oraz aktywna gospodarczo lokalna społeczność, wykonuje solidnie i rzetelnie swoją pracę.

Położenie geograficzne, rozwinięta infrastruktura techniczna i sektor usług, dostępność komunikacyjna, wsparcie dla przedsiębiorczości ze strony władz gminy, tworzą idealne warunki do inwestowania w granicach administracyjnych gminy Pawłowice.

3.2. Sytuacja demograficzna

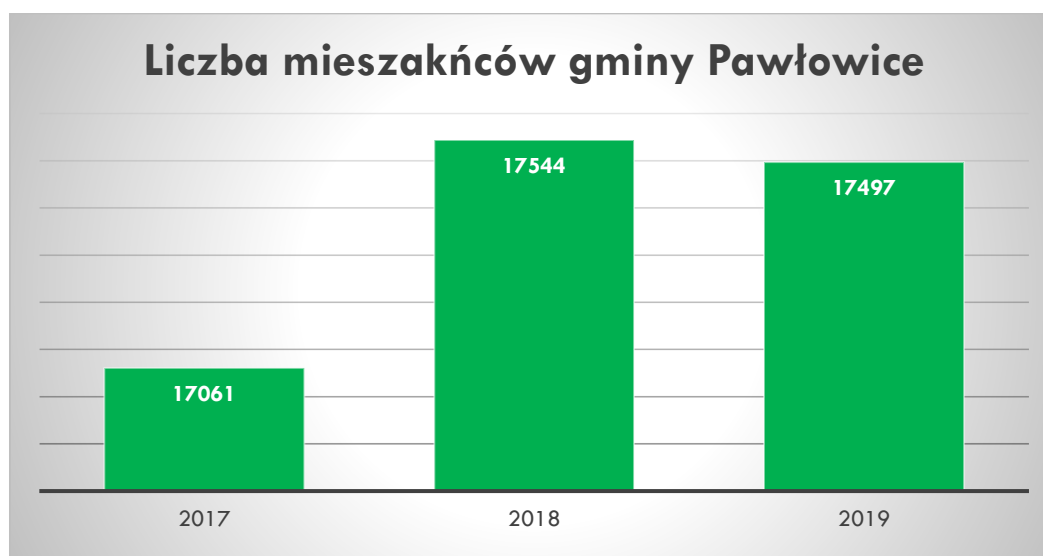
Podstawą analizy demograficznej są dane statystyczne Urzędu Gminy Pawłowice dotyczące lat 2017 – 2019, do których odnoszą się badania diagnostyczne problemów społecznych. Ogólna liczba ludności w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

Tabela 1
Stan ludności gminy Pawłowice

I. p.	Sołectwo	2017	2018	2019
1	Pawłowice	3818	3859	3865
2	Osiedle Pawłowice	5233	5098	5019
3	Warszowice	2057	2091	2102
4	Krzyżowice	1023	1023	1010
5	Golasowice	1455	1457	1463
6	Pielgrzymowice	2815	2838	2851
7	Jarząbkowice	649	653	668
8	Pniówek	551	525	519
Razem pobyt stały		17061	17544	17497
Pobyt czasowy ogółem		280	275	272

Źródło: Urząd Gminy w Pawłowicach

Wykres 1
Liczba mieszkańców gminy Pawłowice w latach 2017-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Pawłowice

Według stanu na 31 grudnia 2019 r. liczba ludności gminy Pawłowice wyniosła 17 497 osób, z czego 50,90% stanowiły kobiety, a 49,10% mężczyźni. Liczba ludności gminy stanowi 15,81% ludności powiatu, a 0,39% ludności województwa. Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 21,52%, osoby w wieku produkcyjnym 62,86%, a w wieku poprodukcyjnym 15,62%. W latach 2017 - 2019 liczba ludności spadła o 3,46%.

Tabela 2

Dane o sytuacji demograficznej z uwzględnieniem urodzeń, małżeństw i zgonów w gminie Pawłowice w latach 2017 – 2019

	2017	2018	2019
urodzenia	232	220	187
małżeństwa	194	193	199
zgony	137	123	151
przyrost naturalny	95	97	36

Źródło: Urząd Gminy w Pawłowicach

Przyrost naturalny ludności to różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w danym okresie. Na charakter ruchu naturalnego ludności gminy Pawłowice zasadniczy wpływ ma stała przewaga urodzeń nad zgonami. W badanym okresie liczba urodzeń stale przewyższa liczbę zgonów. Zatem, niewielki spadek liczby ludności nie jest spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym, a przyczyna leży w ujemnym bilansie ruchu migracyjnego ludności.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. liczba osób bezrobotnych z gminy Pawłowice zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pszczynie wynosiła 116 w tym 67,24 % stanowiły kobiety, a 32,76% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 37,90%.

Tabela 3

Osoby bezrobotne z gminy Pawłowice zarejestrowane w PUP w Pszczynie w 2019 roku.

Bezrobotni zarejestrowani					
ogółem			w tym z prawem do zasiłku		
razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni
116	78	38	31	25	6

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

Wykres 2

Liczba osób bezrobotnych z gminy Pawłowice zarejestrowanych w PUP w Pszczynie w 2019 roku.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie

4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY PAWŁOWICE

Problemy społeczne rozumiane są jako powtarzające się, masowe zjawiska uznawane przez daną społeczność za negatywne, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii publicznej i może przyczynić się do dezorganizacji życia społecznego. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 - 2025 koncentruje się na problemach wymagających priorytetowego traktowania. Przyjęto, że obejmować będzie obszary polityki społecznej określone przepisami ustawy o pomocy społecznej. Rozwiązywanie problemów społecznych to wprowadzanie optymalnych sposobów systematycznego reagowania, w celu zapobiegania negatywnym zjawiskom.

Podstawową jednostką systemu pomocy społecznej gminy Pawłowice, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach, który funkcjonuje w oparciu o statut nadany mu przez Radę Gminy Pawłowice Uchwałą nr XXI/253/2009 z dnia 24 lutego 2009 r. Realizuje on zadania określone nie tylko ustawie o pomocy społecznej, ale również wynikające z innych aktów prawnych tj.: ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci tj. świadczenia wychowawczego (tzw. 500+), ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o dodatkach mieszkaniowych i energetycznych, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, itp.

Każda osoba oraz rodzina nie będąca w stanie samodzielnie rozwiązać swoich problemów ma prawo zwrócić się z prośbą o pomoc do Ośrodka. Prawo do wsparcia udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. Pomoc udzielana przez Ośrodek może mieć charakter finansowy i niepieniężny.

Do świadczeń niepieniężnych realizowanych przez ośrodek należy zaliczyć m.in.:

- praca socjalna - udzielana jest osobom/rodzinom na rzecz poprawy ich funkcjonowania w środowisku lokalnym, może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Udzielana jest bez względu na posiadany dochód, również osobom/ rodzinom nie korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej,
- sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego, głównie w przypadku braku rodziny,
- schronienie - udzielenie pomocy osobom bezdomnym w postaci zapewnienia schronienia w schronisku lub noclegowni,

- posiłek - Ośrodek zapewnia gorący posiłek osobom, które własnym staraniem nie mogą go sobie zapewnić. Od kilku lat realizuje program dożywiania dzieci w szkołach,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Udzielane są one osobom, które z powodu wieku, choroby i potrzebują pomocy innych osób,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze – dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczone w miejscu ich zamieszkania.

Świadczenia o charakterze pieniężnym, to w szczególności:

- zasiłek celowy - pomoc w tej formie przeznaczona jest głównie na zakup żywności, opału, leków, opłaty za energię. Szczególnym rodzajem zasiłku celowego (niezależnie od dochodu) jest zasiłek celowy z powodu zdarzenie losowego,
- specjalny zasiłek celowy - przysługuje w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dochód osoby lub rodziny przekracza kryterium dochodowe określone w ustawie,
- zasiłek okresowy - pomoc w formie zasiłków okresowych przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, itd., w przypadku, gdy dochód osoby lub rodziny jest niższy od kryterium dochodowego określonego w ustawie,
- zasiłek stały - przysługuje pełnoletniej osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Miarodajnym wskaźnikiem skali korzystania z pomocy społecznej w danej gminie jest procentowy udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej (liczba osób w rodzinie) w ogólnej liczbie mieszkańców gminy

Tabela 4

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2017 - 2019

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Udział osób w ogólnej liczbie mieszkańców
2017	142	298	1,69 %
2018	114	237	1,35 %
2019	95	191	1,09 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Tabela 5

Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019

Wiek	2017	2018	2019
0-17	19	26	23
produkcyjny	37	37	28
poprodukcyjny	12	9	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Tabela 6

Liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019

Wiek	2017	2018	2019
0-17	21	26	26
produkcyjny	57	49	49
poprodukcyjny	5	6	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

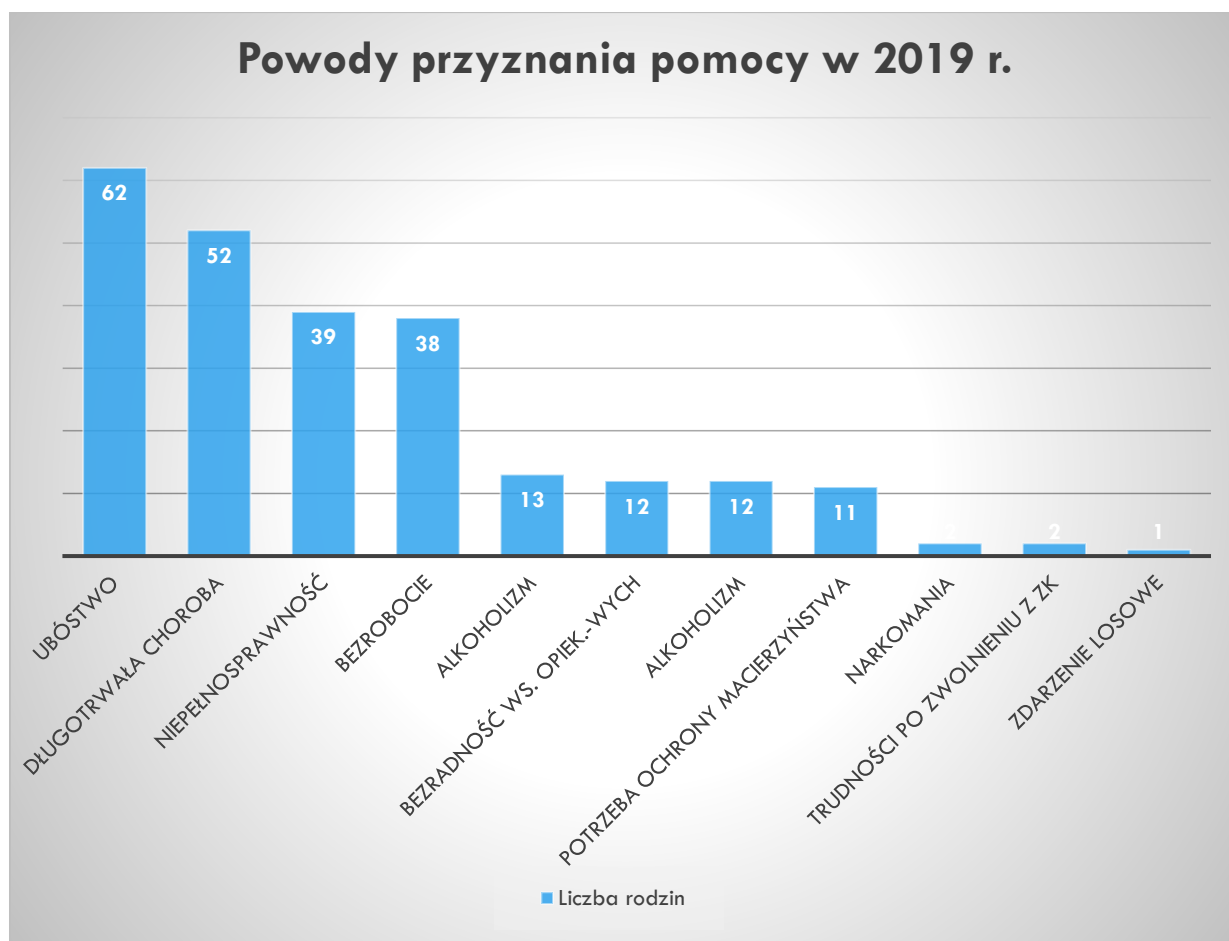
Tabela 7

Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2017-2019

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
Ubóstwo	76	61	62
Bezdomność	6	11	13
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	13	11
Bezrobocie	50	51	38
Niepelnosprawność	44	40	39
Długotrwała lub ciężka choroba	45	48	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	17	17	12
Alkoholizm	7	13	12
Narkomania	0	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	1	2
Zdarzenie losowe	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Wykres 3
Powody przyznania pomocy społecznej w 2019 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Głównym powodem przyznawania świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w 2019 r. był problem ubóstwa oraz występowanie długotrwałej lub ciężkiej choroby. Kolejnymi ważnymi przyczynami wsparcia było występowanie niepełnosprawności oraz bezrobocia. Poza wyżej wymienionymi problemami istnieje szereg innych zdiagnozowanych dysfunkcji, które występują w mniejszym natężeniu jednak mają istotny wpływ na życie społeczne. W drodze analizy wyodrębniono kolejne ważne obszary problemowe. Należą do nich: bezdomność, uzależnienia, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

4.1. Ubóstwo

Osoby i rodziny, których dochody kształtują się poniżej ustawowej granicy dochodów mogą korzystać ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznawanych przez ośrodki pomocy społecznej zgodnie z katalogiem powodów zawartym w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Jednym z powodów udzielenia wsparcia z pomocy społecznej jest ubóstwo. Zgodnie z ww. ustawą ubóstwo jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem winien wystąpić inny podwód udzielenia świadczenia np. bezrobocie lub niepełnosprawność.

Ubóstwo to stan, w którym osobie lub rodzinie brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w społeczeństwie za niezbędne. Zasadniczo, aby skorzystać z pomocy społecznej, w rodzinie musi występować ubóstwo. Wyjątek mogą stanowić specjalne zasiłki celowe, które mogą być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach, pomimo przekraczania przez osoby lub rodziny kryterium dochodowego uprawniającego do pobierania świadczenia z pomocy społecznej. Ubóstwo może być spowodowane różnymi czynnikami, jak chociażby bezrobociem, niepełnosprawnością, biernością życiową, czy brakiem odpowiedzialności za siebie i rodzinę. Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. W rodzinach tych często istnieje przyzwolenie na łamanie norm społecznych, występują liczne konflikty i napięcia między członkami rodziny, jak również przemoc. Wyróżniamy kilka kategorii ubóstwa:

- ubóstwo absolutne - oznacza stan niezaspokojonych minimalnych potrzeb biologicznych,
- ubóstwo względne - oznacza nadmierne rozpiętości w poziomie życia w danym kraju,
- ubóstwo subiektywne - powstało na skutek czynników, takich jak: mała bądź całkowity brak zaradności i aktywności ludzi, niskie kwalifikacje, słabe wykształcenie, niechęć do wykonywania pracy czy uzależnienie od zasiłków i pomocy społecznej, a także różne patologie społeczne np.: narkomania czy alkoholizm,
- ubóstwo ustawowe - w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej.

Ustawową granicą ubóstwa jest kwota dochodów, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego. Inny podział przyczyn powstania ubóstwa to wyróżnienie trzech kategorii czynników:

- zdrowotne - obejmujące długotrwałą chorobę, upośledzenie fizyczne lub umysłowe, inwalidztwo, alkoholizm i narkomanię,
- rodzinne - oprócz sieroctwa, niepełności czy wielodzietności rodziny, są to również samotność czy trudność lub niemożność przystosowania się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, a także problemy opiekuńczo – wychowawcze w rodzinie,
- bezrobocie – to ostatnia kategoria czynników, ale można powiedzieć, że najważniejsza, bo prawie zawsze współwystępująca z kwestią ubóstwa. Rozróżniamy bezrobocie z prawem i bez prawa do zasiłku. W Polskich realiach ubóstwo jest najczęściej wynikiem właśnie bezrobocia. Najbardziej wiarygodną miarą ubóstwa w naszej gminie jest liczba rodzin objętych pomocą społeczną. Podstawowym kryterium decydującym o takiej kwalifikacji jest kryterium dochodowe, określone ustawą o pomocy społecznej. Jest to pierwszy powód ubiegania się rodziny lub osoby o udzielenie pomocy społecznej.

Tabela 8

Liczba rodzin objętych pomocą w powodu ubóstwa w latach 2017 -2019

Rok	liczba rodzin objętych pomocą ogółem	w tym z powodu ubóstwa	procentowy udział
2017	142	76	53,52 %
2018	114	61	53,51 %
2019	95	62	65,26 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Jak wynika z analizy danych w latach 2017 i 2018 liczba rodzin dotkniętych ubóstwem utrzymywała się na tym samym poziomie, natomiast w 2019 widoczna jest tendencja wzrostowa w liczbie rodzin dotkniętych ubóstwem, które stanowią aż 65,26 % ogółu wszystkich rodzin korzystających z pomocy.

4.2. Niepełnosprawność, długotrwała choroba i seniorzy

Do kluczowych problemów społecznych w Gminie Pawłowice należą również niepełnosprawność oraz długotrwałe i ciężkie choroby. O ile niepełnosprawność potwierdzona jest orzeczeniem o niepełnosprawności, dzięki któremu osoba niepełnosprawna korzystać może z różnych rodzajów wsparcia, w tym przeznaczonych wyłącznie dla niepełnosprawnych, to pojęcie długotrwałej i ciężkiej choroby nie jest już tak oczywiste. Unormowania prawne nie zawierają definicji tego pojęcia. Sytuacja ta dotyczy osób, którym lekarz wystawi zaświadczenie potwierdzające występowanie takiej choroby, a jednocześnie będzie ona powodowała zwiększone wydatki na lekarstwa czy odpowiednią dietę, a także problemy i ograniczenia w znalezieniu zatrudnienia czy nawet w samodzielnym funkcjonowaniu.

Z tytułu niepełnosprawności w 2019 roku wsparcie z pomocy społecznej uzyskało 39 rodzin, czyli 41,05 % w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy, a z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby 52 rodziny, czyli aż 54,74 % ogólnej liczby rodzin.

Wynika z tego, że osoby niepełnosprawne i chore bardzo łatwo popadają w ubóstwo. Osoby niepełnosprawne oraz chore napotykają na znaczące utrudnienia w znalezieniu zatrudnienia, dodatkowo zwykle mają znacząco większe wydatki związane z kosztami leków czy specjalnej diety. Ponadto wiele z tych osób wymaga stałej lub okresowej pomocy innych w funkcjonowaniu. W związku ze zmianami cywilizacyjnymi oraz postępem medycyny i sytuacją w polskiej ochronie zdrowia, wnioskować należy, że liczba osób niepełnosprawnych i chorych utrzymać się będzie w najbliższych latach na podobnym poziomie, a nawet może wskazywać tendencje rosnące. Wzrost ten powiązany jest szczególnie z procesem starzenia się społeczeństwa, stąd uwagę zwrócić należy zarówno na niepełnosprawne dzieci, osoby w wieku produkcyjnym, ale także niepełnosprawnych i chorych seniorów.

Problemem społecznym jest również funkcjonowanie seniorów, szczególnie osób samotnych, które wprawdzie nie muszą być niepełnosprawne czy chore, ale z powodu wieku doświadczają ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu. Starzenie się społeczeństwa wskazuje, iż liczba seniorów będzie rosła, a wydłużanie przeciętnego trwania życia pozwala twierdzić, że rosła będzie również liczba osób w wieku sędziwym, które naturalnie doświadczają wielu ograniczeń i wymagają pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Nie zawsze rodzina chce lub może zająć się osobą starszą, dlatego samorządy muszą być przygotowane na udzielenie im pomocy. Pamiętać jednocześnie należy, że osoby starsze bardzo często dotyka problem osamotnienia, stąd ważna jest również ich aktywizacja społeczna. Pociąga to za sobą konieczność dostosowywania infrastruktury społecznej w gminie służącej zaspakajaniu potrzeb mieszkańców. Instytucją pomocową, która działa na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością jest m.in. Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ośrodek świadczy usługi opiekuńcze w ramach zadań własnych gminy. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację zleconą przez lekarza oraz pomoc w podtrzymywaniu psychofizycznej kondycji osoby tego potrzebującej. Usługi opiekuńcze realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach wykonywane są przez opiekunkę zatrudnioną przez tutejszy Ośrodek. Warunki przyznawania oraz odpłatność za usługi opiekuńcze reguluje Uchwała nr IV/31/2019 Rady Gminy Pawłowice z dnia 29 stycznia 2019 r. Wysokość odpłatności za 1 godzinę usług zależy od dochodu osoby ubiegającej się o taką formę pomocy.

Tabela 9

Usługi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych realizowane w latach 2017 – 2019

	2017		2018		2019	
	Liczba osób	Kwota świadczeń	Liczba osób	Kwota świadczeń	Liczba osób	Kwota świadczeń
Usługi opiekuńcze	11	43 241,00 zł	10	22 874,00 zł	9	28 057,00 zł
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0,00 zł	0	0,00 zł	1	24 680,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Ważną rolę w systemie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym odgrywają domy pomocy społecznej. Osoby starsze, niepełnosprawne, które wymagają stałej opieki i zapewnienia usług opiekuńczych, mające trudności w samodzielnej egzystencji zostają skierowane do domu pomocy społecznej. W roku 2019 w domach pomocy społecznej przebywało 11 osób z terenu gminy Pawłowice, natomiast odpłatność gminy wyniosła 258 735,00 zł.

4.3. Problemy związane z prawidłowym funkcjonowaniem rodzin z dziećmi

Do kolejnych problemów społecznych identyfikowanych w gminie Pawłowice należą kwestie, które określić można zbiorczo problemami związanymi z prawidłowym funkcjonowaniem rodzin z dziećmi. Chodzi przede wszystkim o kwestie związane z prawidłową realizacją funkcji przez rodziny, szczególnie tych, związanych z wychowaniem dzieci. Problemy w tym zakresie mogą pojawić się w związku z opieką nad dziećmi, zapewnieniem im odpowiednich warunków życiowych, edukacją i wychowaniem. Wynikać mogą z braku zaradności życiowej rodziców, braku umiejętności wychowawczych, ale też z funkcjonowania rodzin niepełnych czy wielodzietnych, w przypadku których rodzicom niezwykle trudno jest realizować wszystkie zadania. Podkreślić należy problemy wychowawcze diagnozowane przez szkoły, w tym agresję i przemoc wśród dzieci i młodzieży, a także przejawianie przez dzieci i młodzież innych zachowań dysfunkcyjnych i patologicznych, np. drobne kradzieże, uzależnienia. W tym zakresie niezbędne są działania prewencyjne, które zapobiegą ich występowaniu oraz szybkie działania zaradcze i resocjalizacyjne. W odniesieniu do pomocy społecznej wskazać należy na dwie przyczyny udzielania wsparcia: potrzebę ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W związku z pierwszą przesłanką w 2019 roku pomoc społeczna udzieliła wsparcia 11 rodzinom, zaś w odniesieniu do drugiej pomoc otrzymało 12 rodzin, w tym 5 rodzin niepełnych i 4 rodziny wielodzietne. Mając na uwadze przemiany funkcjonowania rodzin i zmiany modelu rodziny przypuszczać należy, że w najbliższych latach problemy związane z funkcjonowaniem rodzin będą nadal występowały, a nawet mogą się nasilić. Stąd konieczność podejmowania kompleksowych działań wspierających rodziny.

Problemowi wielodzietności w Polsce towarzyszy cały zespół cech sprzyjających ubóstwu, takich jak bezrobocie, niskie kwalifikacje głowy rodziny, czy zamieszkanie na wsi.

Wielodzietność to często wzór trwały, odtwarzany przez kolejne dorastające pokolenia. Rodziny takie znajdują się w wiele trudniejszej sytuacji materialnej niż np. rodziny niepełne, które w wielu innych krajach należą do najbiedniejszych. W Polsce bardzo często wielodzietność bywa synonimem ubóstwa. Wielodzietność to również gorsza sytuacja materialna dzieci, to niedożywienie, podatność na choroby, trudne warunki do nauki, wcześniej podejmowana praca zarobkowa (często kosztem nauki), ograniczone kontakty rówieśnicze, różnego rodzaju wyrzeczenia i upokorzenia. To bardzo trudny start do dorosłego życia. Bieda dotykająca dzieci to szczególnie ważny problem społeczny, gdyż odnosi się zarówno do

teraźniejszości jak i do przyszłości społeczeństwa. Kryje się w niej niebezpieczeństwo utrwalenia niedostatku, czy nędzy i związanych z tym negatywnych zjawisk.

Należy zaznaczyć, że ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Ustawa wskazuje, że pracę z rodziną organizuje podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania oraz że wyznaczonym podmiotem może być ośrodek pomocy społecznej. W naszej gminie zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach. Do zadań gminy należy współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Gmina wspólnie z powiatem ponosi koszty pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. W roku 2019 Gmina Pawłowice dofinansowała koszt pobytu 18 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej i 3 dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Asystent rodziny

Innym zadaniem realizowanym w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zatrudnienie asystenta rodziny. Zadaniem asystenta jest ułatwianie rodzinom wypełnianie ról społecznych, tak aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta jest działanie na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podnoszenie ich samooceny, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności składających się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci. Należy podkreślić, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków, jak również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przynosi ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przynosiły zamierzone efekty.

W roku 2019 w Ośrodku Pomocy Społecznej w Pawłowicach zatrudniony był 1 asystent rodziny, który wspierał swoimi działaniami łącznie 18 rodzin, w tym 6 rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem.

Placówka wsparcia dziennego

Od dnia 4 lutego 2019 r. w gminie Pawłowice zaczęła funkcjonować Placówka Wsparcia Dziennego w formie świetlicy dla dzieci z gminy Pawłowice. Nowo utworzona placówka wspiera rodziny, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze w opiece i wychowaniu dzieci. Dzieci w placówce otrzymują wsparcie dydaktyczne, tj. pomoc w odrabianiu zadań domowych i wyrównywanie braków edukacyjnych. Funkcja opiekuńcza świetlicy polega na organizowaniu czasu wychowanków, a także kształtowaniu potrzeby osiągnięć i rozwijaniu zainteresowań. Placówka zyskała nazwę "Różowe Okulary". Uczestnictwo w zajęciach na świetlicy zadeklarowało 26 dzieci.

4.4. Problem uzależnień i przemocy

Ważnym problemem społecznym jest także problem uzależnień oraz przemocy w rodzinie. Jest on o tyle istotny, że bardzo trudno o dokładną diagnozę zasięgu występowania problemu. Tego typu kwestie często są ukrywane i bardzo niechętnie ujawniane przez rodziny. Oczywiście podkreślić należy, że uzależnienia i przemoc nie muszą ze sobą współwystępować, ale stanowią samoistne problemy społeczne, choć w wielu przypadkach przemoc w rodzinie ma podłoże alkoholowe. W odniesieniu do uzależnień problemem jest przede wszystkim alkoholizm. Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej z wsparcia z powodu nadużywania alkoholu w 2019 roku skorzystało 12 rodzin, w 2018 roku – 13 rodzin, zaś w 2017 roku 7 rodzin. W latach 2018-2019 zanotowano 2 osoby korzystające z pomocy społecznej ze względu na problem narkomanii. Nie oznacza to, że problem narkomanii w ogóle nie występuje w gminie, zaś alkoholizm dotyczy wyłącznie 12 rodzin. Samo rozpoznanie problemu i wsparcie rodzin w ich przewyciężeniu jest niezwykle trudne. Zauważa się ścisły związek ubóstwa rodzin z nadużywaniem alkoholu, dlatego należy przede wszystkim zająć się likwidacją przyczyn alkoholizmu, takich jak bezrobocie i ubóstwo.

Alkoholizm nie leczony staje się chorobą śmiertelną. Nie jest chorobą, którą da się spontanicznie lub samoczynnie powstrzymać. Jeżeli człowiek uzależniony nie podejmie terapii lub nie włączy się w ruch samopomocy dla alkoholików, to jego stan może się jedynie pogarszać, aż doprowadzi to do zgonu. Na terenie Pawłowic funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja działa na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 10

Dane dotyczące osób uzależnionych i współuzależnionych na terenie gminy Pawłowice w latach 2017 - 2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Liczba wszczętych procedur związanych z nadużywaniem alkoholu	38	57	28
Ilość wniosków skierowanych do sądu w związku z nadużywaniem alkoholu	4	0	0
Liczba osób odwiezionych do Izby Wyrzeźwień	52	58	65
Liczba uczniów uczestniczących w warsztatach profilaktycznych	400	500	400

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pawłowicach

Trudnym do zdiagnozowania jest również problem przemocy w rodzinie. Przemoc jest więc ciągle rozpoznawana i z pewnością jest zjawiskiem szerszym niż wskazują statystyki.

W roku 2019 do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wpłynęło 48 formularzy „Niebieskie Karty”. Do pracy z konkretną rodziną powoływana jest grupa robocza, w skład której wchodzi przedstawiciele wyznaczonych ustawowo instytucji. Zadaniem grup roboczych, które spotkały się 150 razy jest opracowanie indywidualnego planu pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz udzielenie im kompleksowego wsparcia.

Tabela 11

Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2017 – 2019

	2017	2018	2019
kobiety	38	39	38
mężczyźni	2	4	4
dzieci	4	3	4
ogółem	44	46	46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Poniższa tabela obrazuje prognozę problemów społecznych.

Tabela 12

Prognoza problemów społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian w stosunku do stanu obecnego
Ubóstwo	Wzrost
Niepełnosprawność	Wzrost
Rodziny dysfunkcyjne	Wzrost
Uzależnienia	Wzrost
Przemoc w rodzinie	Wzrost
Bezrobocie	Spadek
Bezdomność	Stagnacja

5. ANALIZA SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT. Polega ona na ustaleniu silnych i słabych stron wynikających ze stanu zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z aktualnym stanem i kierunkami zmian otoczenia, czyli pozytywnych i negatywnych elementów wewnętrznych i zewnętrznych.

Nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- **S** – Strengths (silne strony, atuty) – czynniki wewnętrzne (zasoby gminy),
- **W** – Weaknesses (słabe strony, wady) – czynniki wewnętrzne (zasoby gminy),
- **O** – Opportunities (szanse, okazje, możliwości) – czynniki zewnętrzne (otoczenie),
- **T** – Threats (zagrożenia, trudności) – czynniki zewnętrzne (otoczenie).

Ocena czynników wewnętrznych i zewnętrznych, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, pomaga dokonać analizy zasobów gminy (czynniki materialne, finansowe, ludzkie, instytucjonalne) w zakresie polityki społecznej oraz analizy otoczenia zewnętrznego (czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne, prawne, ekologiczne, technologiczne) mającego wpływ na tę politykę.

Tabela 13

Analiza SWOT - mocne i słabe strony

MOCNE STRONY - S	SŁABE STRONY - W
<ul style="list-style-type: none"> • system pomocy społecznej zapewniający wsparcie osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej • wykształcona i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pracowników OPS • współpraca podmiotów zajmujących się problematyką społeczną • zatrudnienie osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych oraz robót publicznych i prac społecznie użytecznych • niska stopa bezrobocia • wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych oraz prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny • placówka wsparcia dziennego • rozwój społecznych grup wsparcia • działalność Zespołu Interdyscyplinarnego dotyczące problemu przemocy w rodzinie • asystent rodziny • brak wzrostu liczby świadczeniobiorców • dostrzeganie potrzeb osób niepełnosprawnych • możliwość samorealizacji osób niepełnosprawnych w uczestnictwie w ramach grup wsparcia • prawidłowe wykorzystanie środków pochodzących z zezwoleń na handel napojami alkoholowymi • dobry dostęp do placówek ochrony zdrowia, badania profilaktyczne finansowane przez gminę • poradnictwo specjalistyczne • poczucie solidarności mieszkańców gminy w sytuacjach zagrożeń • dobre połączenia komunikacyjne • dobrze rozwinięte placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> • bierne podejście świadczeniobiorców • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej • dziedziczenie ubóstwa i niezaradności • zanik autorytetów moralnych • niedostateczne wypełnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej przez rodziców • nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym • brak danych statystycznych dot. liczby osób niepełnosprawnych • niechęć do podejmowania leczenia przez uzależnionych oraz współpracy w tym zakresie przez współuzależnionych • poczucie bezkarności osób naruszających prawo • rozluźnienie więzi społecznych • brak ogrzewalni, noclegowni dla osób bezdomnych

Tabela 14

Analiza SWOT – szanse i zagrożenia

SZANSE - O	ZAGROŻENIA - T
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych • ożywienie gospodarcze i tworzenie miejsc pracy w związku z utworzeniem strefy ekonomicznej • rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym (żłobek, szkoły, przedszkola, orliki) • możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej • wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa • pozytywne konsekwencje integracji z UE • korzystne regulacje prawne • udział organizacji pozarządowych w sferze pomocy społecznej • możliwość wykorzystania funduszy zewnętrznych do aktywizacji mieszkańców • rozwój szkolnictwa zawodowego • przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy • prospołeczna polityka gminy • wspieranie zatrudnienia • wzrost identyfikacji i wykrywalności zjawiska przestępczości, w tym przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • stereotyp wizerunku pomocy społecznej • roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej • częste zmiany uregulowań prawnych w zakresie pomocy społecznej, złożone i zmieniające się procedury prawne • niewydolność wychowawcza rodziny • konsumpcyjny styl życia • zjawisko nielegalnego zatrudnienia • dyskryminacja na rynku pracy osób w wieku 45-60/65 lat • łatwy dostęp do napojów alkoholowych • starzenie się społeczeństwa • wzrost zapotrzebowania na pobyt w DPS • roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej • niechęć ludzi do zmiany sytuacji • degradacja wzorców i wartości rodziny • alienacja społeczna osób wykluczonych • zlecanie gminie nowych zadań • zwiększanie liczby zadań OPS

6. MISJA, WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Pawłowice została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych (problemowych). Skorelowana została z wizją Strategii Rozwoju Gminy Pawłowice do roku 2025 „Pawłowice 2025”, która postrzega „Gminę Pawłowice jako miejsce, w którym liczy się środowisko naturalne, rozwijany jest wewnętrzny potencjał gospodarczy i społeczny, a mieszkańcy czują się jak w domu, tworząc zintegrowaną lokalną społeczność, dobrze połączoną z otoczeniem zewnętrznym”

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w której za największe wyzwanie uznaje się wspomaganie potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców Gminy Pawłowice. MISJĄ proponowanej strategii jest:

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POPRZEZ ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO, DĄŻENIE DO INTEGRACJI SPOŁECZNEJ ORAZ TWORZENIE RÓWNYCH SZANS ROZWOJU SPOŁECZNEGO WSZYSTKIM MIESZKAŃCOM.

7. CELE I DZIAŁANIA STRATEGICZNE

Właściwa realizacja działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i przeciwdziałania pojawianiu się nowych zagrożeń wymaga zarządzania strategicznego – wytyczenia celów strategicznych, działań prowadzących do realizacji celów, sposobów realizacji tych działań oraz wskaźników obrazujących realizację zaplanowanych działań. W oparciu o dane zgromadzone na etapie prac diagnostycznych umożliwiające określenie najważniejszych problemów społecznych i prognozę ich zmian opracowano cele i działania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wsparcie mieszkańców Gminy Pawłowice w przezwyciężaniu problemów i kwestii społecznych.

Wyznaczono pięć celów strategicznych:

1. Zmniejszanie rozmiarów ubóstwa.
2. Wsparcie rodzin zagrożonych dysfunkcjami.
3. System wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie.
5. Rozwój pomocy społecznej w gminie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pawłowice na lata 2021 - 2025 wdrażana będzie poprzez realizację programów, projektów socjalnych oraz konkretnych zadań realizowanych przez podmioty i instytucje współdziałające na poziomie gminy z administracją samorządową. Do najważniejszych należą między innymi:

- gminny program wspierania rodziny,
- gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii,
- programy osłonowe adresowane do różnych grup społecznych w zależności od rozpoznanych potrzeb,
- programy współpracy gminy Pawłowice z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Działania mogą być realizowane na różnych poziomach począwszy od współpracy partnerskiej, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych w trybie określonym przepisami prawa. W zlecaniu zadań preferowane będą procedury oparte na przepisach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, promujące działania miejscowych organizacji pożytku publicznego z zachowaniem zasad konkurencyjności i najwyższej jakości rezultatów. Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami niniejszej Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego Strategii.

7.1. Cel strategiczny 1: Zmniejszanie rozmiarów ubóstwa

I.p	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła finansowania
1	Diagnozowanie sytuacji	2021 - 2025	OPS	- liczba osób objętych diagnozą	budżet gminy
2	Wsparcie materialne i niematerialne w zakresie przewidzianym w przepisach prawa - programy - projekty	2021 - 2025	OPS, placówki oświatowe, kościoły, organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych wsparciem - ilość programów - ilość projektów	budżet gminy, budżet państwa
3	Wspieranie działalności samopomocowej	2021 - 2025	OPS, UG wolontariat	- ilość grup samopomocowych	budżet gminy
4	Działania informacyjne i konsultacyjne (pomoc prawna, psychologiczna, praca socjalna)	2021 - 2025	OPS, UG	- liczba osób objętych wsparciem	budżet gminy
5	Aktywizacja bezrobotnych: - poradnictwo specjalistyczne, - praca socjalna, - kontrakty socjalne, - programy i projekty.	2021 - 2025	OPS, PUP, zakłady pracy	- liczba osób zaktywizowanych	Budżet gminy, budżet państwa, środki unijne
6	Zatrudnienie wspierane: - prace społecznie użyteczne, - prace interwencyjne, - roboty publiczne.	2021 - 2025	OPS, PUP, zakłady pracy	- liczba osób zatrudnionych	Budżet gminy, budżet państwa
7	Współpraca podmiotów zajmujących się problematyką społeczną	2021 - 2025	OPS, UG, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PUP, sądy, policja, PCPR	- ilość spotkań	budżet gminy
8	Monitorowanie sytuacji osób i rodzi	2021 - 2025	OPS	- liczba osób objętych monitoringiem	budżet gminy

7.2. Cel strategiczny 2:
Wsparcie rodzin zagrożonych dysfunkcjami

l.p	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła finansowania
1	Wspieranie rodzin - realizacja Programu Wspierania Rodziny - programy wsparcia finansowego (np. system stypendialny) - realizacja programów osłonowych	2021 - 2025	OPS, UG, GKRPA, placówki oświatowe, GOK, kościoły, wolontariat	- liczba rodzin objętych wsparciem	budżet gminy, GKRPA, środki, źródła zewnętrznych
2	Usamodzielnianie rodzin: - „szkoła dla rodziców”, - dążenie do tworzenia placówek wsparcia dziennego	2021 - 2025	OPS, UG, GKRPA, placówki oświatowe, GOK, PCPR kościoły, wolontariat	- liczba rodzin usamodzielnionych	budżet gminy, GKRPA, środki, źródła zewnętrznych
4	Integracja działań na rzecz rodziny	2021 - 2025	OPS, UG, GKRPA, placówki oświatowe, GOK, PCPR kościoły, wolontariat	- ilość spotkań - liczba osób	budżet gminy

7.3. Cel strategiczny 3: System wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych

I.p	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła finansowania
1	Doskonalenie systemu wsparcia - organizacja usług opiekuńczych - tworzenie i prowadzenie grup wsparcia	2021 - 2025	OPS, UG, GOK, PCPR, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, placówki ochrony zdrowia	- liczba osób objętych wsparciem - ilość podmiotów świadczących pomoc - ilość grup wsparcia	budżet gminy, budżet państwa, środki zewnętrzne
2	Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi	2021 - 2025	OPS, UG, GOK, PCPR, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe placówki ochrony zdrowia	- ilość spotkań	budżet gminy
3	Stworzenie możliwości aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej	2021 - 2025	OPS, UG, GOK, GOS, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe	- ilość spotkań - ilość imprez	budżet gminy, środki zewnętrzne
4	Kreowanie właściwych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych	2021 - 2025	OPS	- ilość spotkań integracyjnych	budżet gminy, środki zewnętrzne

7.4. Cel strategiczny 4:

Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie

l.p	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła finansowania
1	Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy: - realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	2021 - 2025	OPS, UG, Zespół Interdyscyplinarny GKRPA, policja, sąd, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe	- liczba rodzin dotkniętych przemocą	budżet gminy, GKRPA, budżet państwa, środki zewnętrzne
2	Przeciwdziałanie uzależnieniom: - realizacja programów profilaktycznych, - edukacja publiczna - poradnictwo specjalistyczne	2021 - 2025	OPS, UG, GKRPA, policja, sąd, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe	- ilość programów - ilość informacji zamieszczonych w mediach - liczba osób objętych wsparciem	budżet gminy, GKRPA, budżet państwa, środki zewnętrzne

7.5. Cel strategiczny 5:
Rozwój pomocy społecznej w gminie

l.p	Działania	Harmonogram realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki osiągnięcia celu	Źródła finansowania
1	Doskonalenie systemu pomocy społecznej	2021 - 2025	OPS, UG, GOK, PCPR, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, placówki ochrony zdrowia	- liczba osób objętych wsparciem - ilość podmiotów świadczących pomoc	budżet gminy, budżet państwa, środki zewnętrzne
2	Działania promujące wizerunek OPS	2021 - 2025	OPS, UG, GOK, PCPR, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, placówki ochrony zdrowia,	- ilość spotkań	budżet gminy
3	Podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników	2021 - 2025	OPS	- ilość szkoleń - liczba osób uczestniczących w szkoleniach	budżet gminy, budżet państwa, środki zewnętrzne

8. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

8.1. Ramy finansowe

Zgodnie z art. 110 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2021-2025 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Ze względu na szeroki zakres merytoryczny, czas obowiązywania dokumentu i wielu realizatorów nie jest możliwe precyzyjne określenie ram finansowych dokumentu strategicznego. W Strategii przy każdym działaniu zawarto źródła finansowania. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

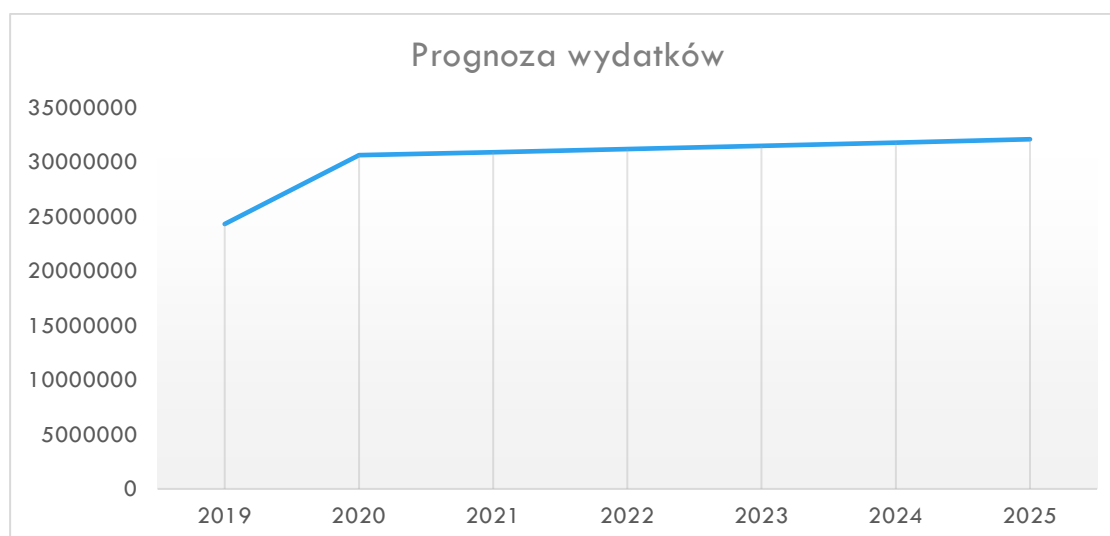
Tabela 15
Ramy finansowe strategii w latach 2019 – 2025

Wydatki [zł]	Prognoza wydatków [zł]					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
24.332.360,68	30.659.524,58	30.939.987,00	31.220.450,00	31.520.450,00	31.820.550,00	32.120.450,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Wykres 4

Prognoza ram finansowych strategii

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej m.in. dział: Ochrona zdrowia, Przeciwdziałanie narkomanii, Przeciwdziałanie alkoholizmowi, Pomoc społeczna, Edukacyjna opieka wychowawcza, Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2017-2019. Budżet planowany na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2021-2025 będzie oszacowany w okresach rocznych. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków w roku 2019 z niewielkim wzrostem. Realizacja zadań wynikających ze Strategii będzie finansowana z budżetu państwa i gminy do wysokości środków finansowych zaplanowanych na ten cel w danym roku budżetowym. Środki te ujmowane będą w uchwale budżetowej Rady Gminy Pawłowice.

8.2. Kluczowe wskaźniki strategii

I.p.	Cel Strategiczny	Nazwa wskaźnika	Bazowa wartość (rok 2019)	Oczekiwana wartość (rok 2020)	Oczekiwana wartość (rok 2021)
1	Zmniejszanie rozmiarów ubóstwa	Liczba osób objętych pomocą społeczną	157	130	150
		Liczba rodzin usamodzielnionych	32	28	30
2	Wsparcie rodzin zagrożonych dysfunkcjami	Liczba rodzin objętych wsparciem	2922	2900	2950
		Liczba rodzin usamodzielnionych	480	440	460
		Ilość udzielonych porad	126	130	140
3	System wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych	Liczba osób objętych wsparciem	490	470	480
		Ilość spotkań integracyjnych	14	5	20
4	Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie	Liczba rodzin dotkniętych przemocą	46	46	46
		Liczba wszczętych procedur związanych z nadużywaniem alkoholu	28	28	28
5	Rozwój pomocy społecznej w gminie	Ilość programów	4	4	5
		Ilość projektów socjalnych	3	2	4

9. WPROWADZANIE ZMIAN W STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2021 - 2025 jest wieloletnim dokumentem planistycznym i co do zasady nie powinna ulegać zmianom czy modyfikacji. Ze względu na fakt, że strategia określa obszar dynamicznie zmieniający się pod względem natężenia problemów społecznych może jedynie podlegać aktualizacji, mającej na celu odniesienie do okoliczności lub faktów, których istnienia nie można było przewidzieć na etapie projektowania dokumentu, lub które pojawiły się w trakcie wdrażania działań Strategii. Aktualizacja może nastąpić także w przypadku istotnych zmian w przepisach prawa regulujących zakres zadań samorządu gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz finansowania tych zadań z budżetu gminy.

Strategia może podlegać zmianom, gdy pojawiać się będą nowe, ważne cele lub gdy część straci swoją aktualność. Taki proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie wskaźnikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych do zmiany społecznej, w którym to procesie współdziałać będą instytucje i organizacje zarówno administracji samorządowej, rządowej i organizacje pożytku publicznego zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz szeroko rozumianą integracją społeczną.

Główny nacisk kładzie się na pracę socjalną, aktywizację społeczną i zawodową, wsparcie specjalistyczne, w tym psychologiczne i prawne.

10. ZAKOŃCZENIE – MONITORING I EWALUACJA

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi podstawę do podejmowania działań mających na celu poprawę negatywnie ocenianych zjawisk społecznych. Działania te będą ukierunkowane na poprawę warunków życia i zaspokojenia potrzeb mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej takimi jak: edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, itd.

Strategia zawiera niezbędne warunki do efektywnej realizacji pomocy społecznej, a mianowicie: diagnozę rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej gminy Pawłowice oraz długofalowy plan działań.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Pawłowice została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach uzyskane w toku bieżącej działalności, dane uzyskane z Urzędu Gminy w Pawłowicach, Powiatowego Urzędu Pracy w Pszczynie oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

Monitoring i ewaluacja to dwa składniki procesów kontrolnych, których zadaniem jest nie tylko ocena stopnia zgodności pomiędzy założonym planem a jego efektem, ale także określenie przyczyn, dla których występują różnice pomiędzy zamierzeniami, a osiąganym rezultatem.

Monitorowanie odbywać się będzie z wykorzystaniem wskaźników realizacji określonych w Strategii dla każdego z celów operacyjnych.

Monitorowanie dostarcza danych i informacji pozwalających na przeprowadzenie ewaluacji, która z kolei dotyczy jakości realizacji zapisów strategicznych w stosunku do wcześniejszych założeń.

Wnioski, jakie zostaną sformułowane w tym właśnie zakresie, wytaczają kierunki modyfikacji planów strategicznych.

Celem monitoringu jest zbadanie zgodności faktycznego rozwoju z założeniami i celami Strategii, oceny nowych wyzwań i zagrożeń, wniosków dotyczących aktualności lub potrzeby zmiany istniejącej Strategii.

W ostatnim roku wdrażania Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja końcowa w oparciu o sprawozdania roczne, która zostanie udokumentowana w postaci raportu.

Końcowa ewaluacja strategii posłuży samorządowi gminy Pawłowice w ocenie realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w gminie, a także będzie pomocnym narzędziem w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy Pawłowice w kolejnych latach.

11. SPISY

11.1. Spis tabel

	Strona
Tabela 1 Stan ludności gminy Pawłowice	8
Tabela 2 Dane o sytuacji demograficznej z uwzględnieniem urodzeń, małżeństw i zgonów w gminie Pawłowice w latach 2017 – 2019	9
Tabela 3 Osoby bezrobotne z gminy Pawłowice zarejestrowane w PUP w Pszczynie w 2019 roku	9
Tabela 4 Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2017 – 2019	12
Tabela 5 Liczba kobiet korzystających z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019.....	13
Tabela 6 Liczba mężczyzn korzystających z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019	13
Tabela 7 Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2017 – 2019	13
Tabela 8 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w latach 2017 – 2019	16
Tabela 9 Usługi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych realizowane w latach 2017 – 2019	18
Tabela 10 Dane dotyczące osób uzależnionych i współuzależnionych na terenie gminy Pawłowice w latach 2017 – 2019	22
Tabela 11 Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2017 – 2019	22
Tabela 12 Prognoza problemów społecznych	23
Tabela 13 Analiza SWOT – mocne i słabe strony	25
Tabela 14 Analiza SWOT – szanse i zagrożenia	26
Tabela 15 Ramy finansowe strategii w latach 2019 – 2025	35

11.2. Spis wykresów

Strona

Wykres 1	
Liczba mieszkańców gminy Pawłowice w latach 2017 – 2019	8
Wykres 2	
Liczba osób bezrobotnych z gminy Pawłowice zarejestrowanych w PUP w Pszczynie w 2019 roku	10
Wykres 3	
Powody przyznania pomocy społecznej w 2019 roku	14
Wykres 4	
Prognoza ram finansowych	35

11.3. Spis rysunków

Strona

Rysunek 1	
Mapa gminy Pawłowice	7

11.4. Wykaz skrótów

OPS	- Ośrodek Pomocy Społecznej
GKRPA	- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GOK	- Gminny Ośrodek Kultury
GOS	- Gminny Ośrodek Sportu
PCPR	- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PUP	- Powiatowy Urząd Pracy
UG	- Urząd Gminy